

okolo toho istého. Najväčším problémom pri čerpaní eurofondov je politika a jej prepojenie na „svojich ľudí“, takže (česť výnimkám) peniaze končia poväčšine v projektoch, ktoré majú väčšie lakte a nie v tých, ktoré naozaj pôsobia na región rozvojovo. Stačí sa pozrieť na predražené projekty od diaľnic či železníc až po sifóny. Integrovaný regionálny operačný program je dobre myslený nástroj, vďaka ktorému má do slovenských regiónov prítiecť takmer miliarda eur. Mal vychádzať z potrieb regiónov a mal byť nimi do veľkej miery aj administrovaný v zmysle vyhlasovania výziev, prijímania a posudzovania žiadostí. Mali to byť regióny, ktoré si zdola, v dohode partnerov na danom území, nastavujú vlastnú stratégiu rozvoja, ktorá im najviac vyhovuje a riadiaci orgán, teda ministerstvo, by mal ich úsilie len koordinovať. Ústrednú úlohu by mali pri tom zohrávať krajské mestá a projekty, ktoré by podnecovali rozvoj a vhodne sa dopĺňali. Ak by sa napríklad plánovala cyklotrasa, musela by súčasne riešiť aj dochádzku do zamestnania, napojenie na integrovanú verejnú dopravu a podobne. Bohužiaľ, význam tohto programu sme na Slovensku nedocenili a jeho príprava sa odohráva inak než bol pôvodný zámer.

Dá sa hovoriť o dobrom nastavení podmienok čerpania eurofondov smerom k regiónom?

Myslím, že ani náhodou. Sme opäť iba

svedkami centralizácie a mocenského, politického ovládania týchto zdrojov. Podmienky sa nastavujú tak, aby nad eurofondmi mal plnú kontrolu štát. V konečnom dôsledku to bude teda štát a nie regióny, kto bude určovať priority aj tempo ich rozvoja.

Čo je nevyhnutné zmeniť aby regionálny rozvoj zaznamenal zdravý rast?

V čele štátu by museli stáť morálne autority a vizionári a nesmeli by ho ovládať oligarchovia. Nesmeli by sa kradnúť a korumpovať, musela by tu byť vymožitelnosť práva. Vládni politici by museli mať citlivý záujem o našu prírodu a krajinu, o priaznivé prostredie nielen pre veľké podniky, ktoré našu prírodu a krajinu skôr ničia, ale najmä o zlepšenie podmienok pre malé a stredné podnikanie či život na vidieku. To všetko by sa prejavilo na celkovej kvalite života, v celkovej atmosfére, v radosť žiť a podnikáť na Slovensku – vo všetkých jeho regiónoch. Bohužiaľ, aj 27 rokov po revolúcii máme od toho stále ďaleko. Zmeniť treba najmä myslenie.

Zákon o pomoci menej rozvinutým okresom, ako komplexný zákon, by mal predsa pomôcť práve zaostalým okresom. Dá sa z neho vychádzať?

Positívne je, že sa ním naštartoval záujem týchto oblastí o vlastný rozvoj a spoluprácu, o partnerstvá v regióne. Vychádzať sa z neho dá, ale nepovažujem to za systémové riešenie.

Je to len ďalší nástroj typu stimul, dotácia, ktoré síce môžu zafungovať ako jednorazová injekcia pre niektoré oblasti, ale nevyriešia všetko a dlhodobo. Príprava bola intenzívna a priamo v daných oblastiach, v spolupráci mnohých lokálnych aktérov, čo vzbudilo veľké očakávania. Teraz bude zaujímavé sledovať, či sa plánované ciele aj podarí naplniť. Jednou vecou je koncepcia a plán, druhou jeho realizácia v praxi, keď už ide o konkrétne peniaze a ich určenie.

V čom vidíte perspektívu rozvoja Slovenska ako vnímate možnosti v rámci turizmu?

Perspektívu rozvoja Slovenska vidím v mladých a zdravo angažovaných ľuďoch. Ako ukázal aj príklad Zuzany Hlávkovej a podpora, ktorú pre ňu zorganizovali študenti v zahraničí, mám iskierku nádeje, že táto krajina nie je ešte celkom stratená. Čo sa týka turizmu, je to často spomínaná téma, ktorá by mala byť jedným z kľúčov pre rozvoj Slovenska. Pravdou je, že máme dobrý turistický potenciál vo svojej prírode, pamätihodnostiach a tradíciách, ktorý je konkurencieschopný minimálne v porovnaní s okolitými európskymi krajinami. Avšak bez kontextu všetkého, čo som doteraz spomínala, fungovať nebude. V krajine sa musia cítiť dobre predovšetkým domáci obyvatelia, a až ich pocit sa potom môže preniesť aj na turistov.

Sila je aj v regiónoch

Rozvoj regiónov Slovenska, to je aj istá konkurencieschopnosť, zlepšovanie životnej úrovne obyvateľov, ale aj zvyšovanie prosperity. Výbor NR SR pre verejnú správu a regionálny rozvoj má v tom jasno a pozitívny regionálny vývoj je prioritou a spôsobom na dosiahnutie celkového rozvoja Slovenska. Poslanec NR SR a predseda spomínaného výboru NR SR Boris KOLLÁR sa prosperitou Slovenska zaoberá dlhodobo a dnes aj v rozhovore pre Parlamentný kuriér s redaktorkou Annou Komovou.

Isté rozdiely regiónov Slovenska treba odstraňovať a zabezpečiť ich rozvoj tak, aby sa priepastné rozdiely znižovali. Kde v rámci Slovenska treba poskytnúť podporu a pomoc prioritne? Ako sa zvyšuje úroveň obyvateľstva?

Rozdiely medzi rozvojom regiónov sú veľmi citlivou záležitosťou. Kým rozdiely v HDP sú medzi Bratislavou a Prešovom štvornásobné, podľa dosahov na obyvateľa sú menej ako dvojnásobné a podľa priemerných príjmov sú platy v Prešove o tretinu nižšie ako v Bratislave. V mestách a hlavne v Bratislave sú príjmy vyššie aj preto, že sa tam sústreďujú firmy, kde sú vysoké platy — informatika, telekomunikácie a financie. A samozrejme sa na tom podieľa aj efekt hlavného mesta. V Bratislave sídlia generálne riaditeľstvá firiem aj vládne inštitúcie. A potom aj geografická poloha Bratislavy na hraniciach troch krajín vytvára tlak na zvyšovanie miezd. Bratislava vedie aj v pasívnej turistike – navštívi ju najviac cudzincov.

Ak sa pozriem na rozdiely medzi ostatnými krajinami, už nie sú také veľké. Vplyvy, ktoré som vymenoval vyššie, sa však nedajú dosť dobre preniesť z jedného regiónu do druhého. Michalovce sa zo dňa na deň nestanú veľkomestom, nepremiestnia sa na rozhranie troch krajín, ani sa do nich neprestahujú vládne úrady či riaditeľstvá bánk.

Ešte musím pripomenúť nešťastný fakt, že počet ľudí v osadách sa líši od okresu k okresu. Niektoré regióny majú smolu, že čísla nezamestnanosti skresľujú osadníci.

Ekonomovia a sociológovia, s ktorými spolupracujú moji kolegovia, hovoria, že neexistuje jednoduché riešenie regionálnych rozdielov. Potrebujeme rozbehnúť desiatky programov, z ktorých každý môže trvať desiatky rokov, a len takouto drobnou prácou sa nám podarí dosiahnuť zlepšenie.

Po tom, čo som upozornil na všetky súvislosti môžem povedať, že našimi prioritami v tejto oblasti budú vytváranie pracovných príležitostí pre nízkokvalifikovaných ľudí a vy-

tvorenie medzitru práce. Tieto nápady nie sú nové, ale ich implementácia je zlá. Pre nízkokvalifikovaných potrebujeme vytvoriť program v poľnohospodárstve, ktoré ich absorbuje najviac v okolitých krajinách. Ide o pestovanie plodín a chov zvierat, ktoré sa nedajú automatizovať a kde je potrebnej veľa nekvalifikovanej práce. Príkladom by mohli byť bačovia alebo pestovanie drobného ovocia. Po poľnohospodárstve ich najviac pracuje vo výrobe manufaktúrneho typu, ktorá bola presunutá do Ázie: pri šití odevov a topánok, montáži a pod.

A ešte pripomeniem, že žiadny z programov podpory regiónov nesmie byť na úkor ostatných regiónov. To je neakceptovateľné.

Úroveň obyvateľstva sa zvyšuje veľmi ťažko. Priemerné IQ bude o sto rokov také ako dnes, a tak namiesto blúznenia o zmene obyvateľstva by sme si mali povedať, že musíme využiť tých ľudí, ktorých máme.

Ako sa práve rozvojom regiónov zaoberá legislatíva? Je dostatočná pre zvyšovanie úrovne rozvoja na Slovensku alebo ju treba doplniť, novelizovať...?

Legislatíva, ktorú máme, je viac-menej v poriadku. Problém je v ľuďoch. Mali by sme prestať krádnúť a namiesto toho sa sústrediť na každodennú prácu. Samozrejme, bude treba novelizovať veľkú časť zákonov, ale nie sú to žiadne dramatické zmeny. Skôr treba jemne presmerovať peniaze z megaprojektov na úroveň regiónov.

Aké vhodné podmienky pre rozvoj a lepšiu životnú úroveň sú nevyhnutné vytvoriť pre zvýhodnenie života obyvateľov v odľahlých častiach Slovenska?

Pri našom augustovom výjazde sme sa rozprávali so stovkami ľudí. Vysvetľovali mi, aké je pre nich dôležité mať v obci školu a škôlku, udržať obchod alebo získať stabilného zamestnávateľa. Viete, už sme vytvorili priemyselné parky vo veľkých a stredných mestách, je na čase urobiť ďalší krok a vytvoriť menšie firmičky v obciach. Niečo na spôsob pridruženej výroby na družstvách. To znamená, preniesť zodpovednosť aj rozpočty nižšie.

Samozrejme všetko niečo stojí, je teda dostatok financií, ktoré sa môžu použiť napríklad pri obnove cestnej dopravy a celkovej infraštruktúry v zaostalejších častiach Slovenska?

Nepochybné. Tie najväčšie projekty sa pomaly dokončujú. Železnica je zrýchlená na vysoký štandard, diaľnice o chvíľu prepášu celé Slovensko. Už nebudú potrebné megaprojekty.

Prijaté dokumenty pre regionálny rozvoj musia mať aj finančné krytie, ide asi viac o peniaze zo štrukturálnych fondov?

Ak sa odvolávate na fondy EÚ, tie pre nás vyschnú v roku 2020. Keď sa však pozriete na plány dokončenia diaľnic a rýchlých ciest, tie končia v roku 2019 a 2020. A potom? Kam vrhneme tú časť rozpočtu? Začneme opravovať cesty prvej triedy, druhej triedy. Bude sa zvyšovať veľa peňazí.

Zákon o podpore regionálneho rozvoja umožňuje isté spôsoby regionálnej pomoci

aj formou investičných stimulov, akú úlohu hrá štátna pomoc?

Je dôležitá, ale netreba ju preceňovať. Skúsenosti u nás aj zo zahraničia ukazujú, že je dôležitejšie učiť ryby chytať ako im rybu darovať. Podobne je to aj so vznikom desiatok malých firiem. Po prvom stimule, ktorý slúži na investíciu do strojov, zariadení a know-how nasleduje štvorročné obdobie, počas ktorého sa zabezpečuje príjem. Až po tomto období je firmička schopná sa užiť. Musíme pritom dávať pozor, aby sme pri investičných stimuloch nenarúšali podnikateľské prostredie. To znamená, sústredenie na služby alebo tovary, ktoré na Slovensku nie sú a musíme ich dovážať, aj keď by sme ich mohli robiť tu. Chcete príklad? Pestovanie sladkých zemiakov. Sú skoro v každom obchode počas celého roka a všetky dovážame. Keďže ich spotreba je malá, táto farma by zamestnávala povedzme dvadsať ľudí.

Akú úlohu zohráva pri pozitívnom vývoji Slovenska Národný strategický referenčný rámec (NSRR) a jeho strategický cieľ?

Je to dôležitý dokument. Slúži na komunikáciu priorít v čase svojho prijatia. Ako taký sa časom vyvíja. Dnes už vieme, že viac programátorov na Slovensku nezoznáme a máme problém aj s inými profesiami. Bude musieť aktualizovať niektoré oblasti. Iné zase ostanú nezmenené. Ako príklad môže súžiť regionalizácia cestovného ruchu. V ďalšom kroku sa musíme posunúť smerom k vytvoreniu cezhraničných regiónov s Maďarskom, Rakúskom, Ukrajinou a Českou republikou tak, aby sme dokázali ponúknuť atraktívnu ponuku aj v iných regiónoch, ako sú hory a Bratislava. Oblasť Veľkého Krtíša, Poltára a Lučenca je zabudnutá, a pritom sa nachádza blízko Budapešti a mohla by byť cieľom víkendových pobytov či školských zájazdov. Chce to len vybudovať dramaturgiu ponuky. Čo tam budú turisti robiť? Kde budú jesť a čo chcú vidieť?

Aký máte názor na predpokladaný hospodársky rast Slovenska, ako sa to odrazí pri perspektívnom vývoji a rozvoji slovenských regiónov?

Pripomenovali sme makroekonomické predpoklady rozpočtu pri rozprave v parlamente v tom zmysle, že by sme mali byť konzervatívnejší vo výhlade. Vidíme veľké finančné aj hospodárske problémy v celom svete a domnievať sa, že tieto trendy Slovensko nezasiahnu, je nezodpovedné. Naši voliči si to uvedomujú a plne podporujú orientáciu na zvyšovanie vojenskej bezpečnosti, samozásobenia potravinami a regionálny rozvoj a spoluprácu.

Je celková rozvinutosť Slovenska porovnateľná s inými krajinami v rámci EÚ?

Ako sa hovorí, primeraná dobe, počasiu a politickej situácii. Ale vážne. My sme taký priemer medzi Maďarskom a Poľskom, Českom a Ukrajinou. Naši ľudia sú šikovní. Už storočia odchádzajú šikovní ľudia a stále sa noví rodia. Pozrite sa aké výsledky dosahujeme v športe. Na počet obyvateľov máme najviac olympijských medailí. My sme šikovní aj pracovití. Potrebujeme len čas. Trochu sme mali smolu, že sme volili tých nesprávnych ľudí. Ja som hrdý na Slovensko a všetci v našom hnutí sú patrioti.

Ako vidíte perspektívu a zlepšovanie životnej úrovne obyvateľov v nastávajúcom období – samozrejme s prihliadnutím na zaostalejšie regióny, ale aj celého Slovenska?

Ako si spomínam na udalosti po prepade na burze v roku 2008, ak sa pozerám podiel zahraničného obchodu na HDP, vždy si spomeniem na prirovnanie Slovenska k člínku, ktorý sa hompáľa na mori. Sme veľmi závislí od ekonomickej situácie Česka a Nemecka, od globálnych cien surovín a situácie na svetových trhoch. Program orientácie na regióny, na pracujúcich, na mladé rodiny a na bezpečnosť bude zárukou našej prosperity. A v tom som optimistický.